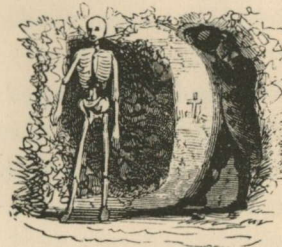

DE AANSPREKER.

roevig en ernstig is de gedachte aan den dood; en waarom dan is de bode, die ons het overlijden van een onzer natuurgenooten komt verkondigen, bestemd, om onzen onwillekeurigen lachlust op te wekken? Waarom vinden wij, bij alle volkeren en in alle tijden, bestendig, in het sterfhuis, naast de lijkbaar en op de rustplaats der afgestorvenen, die verschijning terug van onverschillige, belachelijke medevertoeners, wier tegenwoordigheid de aandoenlijkste plechtigheid in een bittere parodie herschept?

In gindsche woning heeft een geliefde vader, een teederbeminde echtgenoot, een bloeiende dochter, den laatsten tol aan de natuur betaald. De huisgenooten zijn vereenigd, de stille smart wordt slechts nu en dan afgebroken door een uitboezeming des harten, door een lofspraak op den overledene, door snikken en schreien. Maar op eens, evenals de *Clown* in het Engelsche drama op het meest pathetische oogenblik tevoorschijn treedt, daar vertoont zich de Aanspreker; zijn verschijning brengt bij al de aanwezigen ongeveer dezelfde ge-

waarwording teweeg, welke een valsche noot in de muziek bij den kenner doet ontstaan; alles bij hem is in wederspraak met het aanwezig gezelschap: zijn kostuum, want hij draagt den rouw aan 't lijf, dien de huisgenooten nog maar alleen in 't hart dragen; — zijn gelaat, want het staat alleen koud en onbewogen tusschen al die nat bekreten wangen; — zijn redenen, want, terwijl de overigen alleen wenschen te spreken over de deugden des ontslapenen en de grootte van hun verlies, spreekt hij van ceelen, van zwart lak, van timmerlui, van rouw-papier, van koetsiers en van begrafenisboete; — zijn innerlijke gemoedsbewegingen, want, terwijl leed en droefheid den boezem zijner lastgevers vervullen, loopen zijn gedachten over het vermoedelijke bedrag van het loon, dat hem wacht, en berekent hij, uit hetgeen hem van den staat des boedels bekend mag zijn, of de fooien min of meer aanzienlijk zullen wezen.

Het noodige is afgehandeld, de Aanspreker is vertrokken; hij heeft zijn kameraden ontboden, die kohorte, waarin het bevel nu bij dezen, dan bij genen berust; niet volgens onderlinge keuze of schikking, niet naar vaste beurten, neen: hij, die het eerst aan het sterfhuis ontboden was, is de hopman, aan wiens bestier zich de overigen, zonder morren, zonder tegenspraak, onderwerpen.

De lijsten zijn gemaakt; de ure is gekomen, waarop het rondzeggen beginnen zal. Zie, op gindsche brug, den besturende Aanspreker zijn bevelen ronddelen en aan elk zijn taak aanwijzen. Welke ernst op 's mans gelaat! welke wichtigheid in zijn gebarenspeel! 't Is Agamemnon, die den aanval tegen Troje gebiedt; en, op zijn wenk, verspreidt zich het gevolg van snelvoetige Achillessen en draaft langs burgwalen straten, en doet overal de schellen klingelen. De deuren gaan open, de Aanspreker (mits het een deftig huis zij, waar hij voorstaat) legt de rechterhand aan den punthoed, doet hem een hoek van 46 graden beschrijven en heft, met een hoogdravende stem, in dezer voege aan:

— „Maak bekend, dat overleden is de Hoogwelgeboren Vrouwe Sara Catharina Augusta Wilhelmina van Hevelen tot Heffenberg, Douairière den Hoogwelgeboren Heer Jonkheer Willem Hendrik Lodewijk Baron van Hoogenlinde.”

Hij doet zijn hoed nogmaals een boog beschrijven, dekt zich weder en voegt er, als ter bevestiging, in een platten Amsterdamschen tongval bij:

— „De ouwe Mevrouw van Hoogenlinde, schoins hierover in 't hoekhois; zel je 't niet vergeten, vrijster?”

— „Herrejee!” roept de vrijster: „is die dood? nou kijk! mensch! 't is wat te zeggen! ja! er sterft al heel wat rijkdom tegenwoordig.”

Maar reeds is de Aanspreker, zonder zich den tijd te gunnen om het oor te leenen aan de wijsgeerige aanmerkingen der dienstmaagd, een paar huizen verder zijn plechtige *formule* gaan herhalen.

De dag der begrafenis is daar; het is een deftig lijk, en zoodanige worden nooit ter aarde besteld, zonder dat het een boete kost aan den erfgenaam: — een boete, vermeerderende naar evenredigheid van het vroegere ochtenduur, waarin de plechtigheid voorvalt, en nog hooger stijgende wanneer die 's avonds plaats heeft; een speculatie, gegrond op de ijdelheid onzer menschelijke natuur, die zich in zulke oogenblikken minst verloochent; — maar het is niet over de ijdelheid der naastbestaanden, het is over den Aanspreker, dat ik u onderhouden moet. Zie hem en zijn gevolg aan weerszijden op de trappen van die stoep geschaard, terwijl de dragers, in verschillende groepen verdeeld, op straat staan, en de lijkkoets een paar huizen verder vertoeft. Elke bloedverwant, die het sterfhuis binnen gaat, moet de gelederen der zwarte bende door; de punthoeden vliegen af bij zijn naderen, maar beschrijven nu den halven cirkelboog vol uit, terwijl het aangehechte krip met bevalligheid golft, en het bovenlijf zich eerbiedig nederbuigt. Alles is gereed: de kist wordt uitgedragen, de lijkkoets ontvangt haar vracht, en weldra neemt de optocht een aanvang.

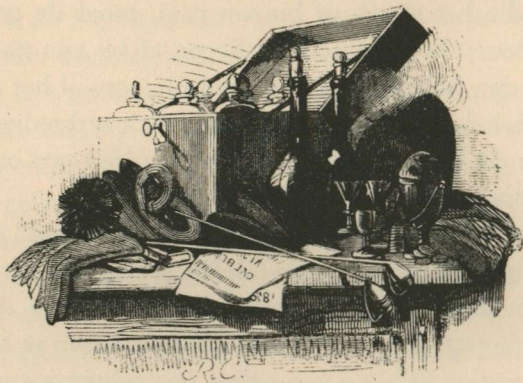
Voorheen zag de Aanspreker, wanneer hij aan 't hoofd der lijkstatie optrok, met welgevallen rond op de talrijke schaar, die aan alle kanten kwam samengevloed, om met gretige belangstelling de prachtige livreeën, de fraaie paarden en de glinsterende koetsen te bewonderen; of wier nieuwsgierige blik, op het gelaat der achteraan volgende erfgenamen, de mate van hun rouw zocht te beoordeelen; maar och! en tot zijn groote ergernis, de Aanspreker heeft die tijden overleefd, en beklagt er zich bitter over, hoe men tegenwoordig zich den nauwlijks gestorven bloedverwant reeds schijnt te schamen, en, in stede van het lijk te volgen, langs een anderen weg op snellen draf de plaats der bestemming bereikt! Dit is voorzeker treurig; maar kan men ook niet van den Aanspreker zelve zeggen: *Quantum mutatus ab illo?*

't Is waar, nog bestaan de punthoed, de lanfer, de korte broek;

maar waar is de majestueuse, de eerbiedwekkende, de in talrijke batterijen verdeelde, de wit gepoeierde pruik gebleven? — Waar is zij? — De echo antwoordt: Waar?

In de kerk, op den Godsakker, wordt de optocht herhaald; maar nu wordt de baar op de schouders der dragers rondgevoerd, en de bloedverwanten sluiten den omgang. De kist wordt nedergelaten in 't graf, de Aanspreker *en chef* deelt aan de, langs hem defileerende, Aansprekers, Dragers, Dienders en Dekkers de verzegelde pakjes uit, welke hun loon bevatten; elk hunner, na zijn gift ontvangen te hebben, gaat de bloedverwanten voorbij en maakt een meer of minder zwierige buiging; en alles gaat uiteen: de Aansprekers, om nieuwe sterfgevallen te gaan verkondigen; de bloedverwanten, om de te huis gebleven familie te gaan vermelden, dat alles volbracht is; de dragers, om naar de kroeg te loopen. Wat de dienders doen, weet ik niet; en al wist ik het, ik zoude het niet zeggen, zoo lang Artikel 224 van het wetboek van strafrecht nog in werking blijft.

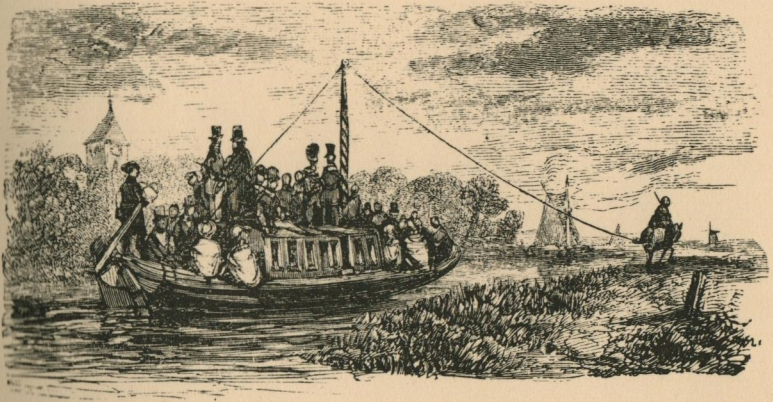
J. v. L.

DE NEDERLANDEN

Karakterschetsen, kleederdrachten, houding
en voorkomen van verschillende standen

MET GRAVUREN VAN
HENRY BROWN

1936

N.V. UITGEVERS-MIJ „PARNASSUS”
AMSTERDAM

Dit boek is uitgegeven in 150 exemplaren.
 Het is verscheen in 1945 doch werd vroeger
 reeds en gedrukt in 1941. De uitgave
 werd door de Duitschers verboden omdat
 er eenige gedeelten van de Camera Obscura
 van Nicolaas Beets in zijn opgenomen,
 welk boek door de Duitschers verboden
 was wegens een anti-Duitsche villa-
 liep, die hierin egeres schijnt voorte
 komen.

Het jaartal 1936 is „Camouflage“.
 De Duitschers hebben in 1941 het recht
 willen vereenigen doch dit is tijdig
 „aangehouden“. De natiezen der
 Leekening hebben zij eekes keunen
 aekedalen en deze werden vereen-
 lijd, waardoor werd eekes van deze
 oude Leekeninge weder uitgegloten
 lijn. Gelukkig waren de afdrucken,
 die reedig waren van de bove-
 geseunde 150 exemplaren gues
 en ook „aangehouden“.

Rotterdam December 1945.

J. Harduiken.